

Ο Κωνσταντίνος Σπέρας (1893-1943), υπήρξε αναρχοσυνδικαλιστής και ένας από τους πρωτοπόρους συνδικαλιστές της εργατικής τάξης στην Ελλάδα.

Στη διάρκεια της ζωής του φυλακίστηκε και εκτοπίστηκε 109 φορές

Γεννήθηκε στη νήσο Σέριφο όπου και καθοδήγησε την μεγάλη απεργία των μεταλλωρύχων του 1916. Συμμετείχε στην ίδρυση της Γενικής Συνομοσπονδίας Ελλήνων Εργατών (ΓΣΕΕ), και εκλέχτηκε μέλος της εποπτικής της Επιτροπής. Εξέδωσε την 15νθήμερη εφημερίδα «Νέα Ζωή» και ίδρυσε το Ανεξάρτητο Εργατικό Κόμμα. Το 1926 κατόπιν ενεργειών του Κομμουνιστικού Κόμματος Ελλάδας διεγράφη από τη ΓΣΕΕ, γιατί υποστήριζε την αυτονομία του Συνδικαλιστικού Κινήματος και αντιτάχθηκε στη συμμετοχή της ΓΣΕΕ στη Διεθνή.

Το 1943, δολοφονείται άγρια (αποκεφαλισμός) από την ΟΠΛΑ.

Η γενναιότητα της πίστης στον άνθρωπο

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΣΠΕΡΑΣ Η απεργία της Σερίφου.

Ήτοι αφήγησις των αιματηρών σκηνών της 21ης Αυγούστου 1916 εις τα μεταλλωρυχεία του Μεγάλου Λειβαδίου της Σερίφου.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ-ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ: ΛΕΟΝΑΡΔΟΣ ΚΟΤΤΗΣ - ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΚΟ ΙΣΤΟΡΙΚΟ ΑΡΧΕΙΟ
«ΒΙΒΛΙΟΠΕΛΑΓΟΣ, ΣΕΛ. 80 + ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΚΟ ΥΛΙΚΟ

Όσοι από εμάς καταφέρνουν ν' αποκτήσουν εκείνη την ομολογουμένως ακαθόριστη αίσθηση που εντελώς πρόχειρα ονομάζουμε ρεαλισμό, αποδέχονται τον ερασιτεχνισμό κάθε θεωρίας για τη διευθέτηση του κοινωνικού ζητήματος σαν κάτι το εντελώς φυσιολογικό. Στέκονται με σκεπτικισμό απέναντι στις λογικές προτάσεις και στις ρητορικές προβλέψεις. Πηγαίνουν ψάχνοντας και φαίνεται να αισθάνονται αρκετά άνετα με την ιδέα πως και εκατό φορές να ζούσαμε, πάλι ψάχνοντας θα πηγαίναμε. Ίσως μάλιστα να τους γοητεύει το γεγονός πως δυστυχώς «φεύγουμε» πάνω που αρχίζουμε να μπαίνουμε στο νόημα.

Σύμφωνα με μια πολύ λογική συνέπεια του τρόπου με τον οποίο σκεπτόμαστε, η συμβίωση των ανθρώπων θα μπορούσε να θεμελιωθεί σε αρχές νομικής, οικονομικής και πολιτιστικής δικαιοσύνης. Αλλά, σύμφωνα με την πιο κοινή εμπειρία, γνωρίζουμε πως αμέσως μόλις επιχειρήσουμε να ενεργοποιηθούμε προς αυτή την κατεύθυνση, διαπιστώνουμε πως διαθέτουμε πολύ λίγες ενδείξεις περί της δυνατότητάς της. Η Ιστορία δεν περιέχει κανένα μηχανισμό που να οδηγεί αναγκαστικά σε ορισμένη μορφή κοινωνικής συμβίωσης, όπως ένας μάλλον αφελής Μαρξισμός ισχυρίστηκε. Απομένει εκείνο το πολύ εξυπνο, αλλά εντελώς νεοκαντιανό «πρόταγμα». Είναι αλήθεια πως αν η ιδέα μιας καλύτερης κοινωνίας επιμένει να κυκλοφορεί ανάμεσα στους ανθρώπους, μπορούμε να ελπίζουμε πως θα διαθέτει και κάποια δύναμη αλλαγής. Αλλά τα «προτάγματα», όπως και οι ηθικές προσταγές, αντλούν τη δύναμή τους από την αξιοπιστία των υποκειμένων. Αν σήμερα οι ηγέτες των προοδευτικών δυνάμεων μοιάζουν με νωθούς και πονηρούς διαχειριστές πολυκατοικιών, τα «προτάγματα» μοιραία καταντούν παραξενιές ορισμένων περιέργων και κοινωνικά δυσπροσάρμοστων υποκειμένων. Αντίθετα, ο Κωνσταντίνος Σπέρας ανήκε σε εκείνο το είδος ανθρώπων, στα χέρια των οποίων οι ιδέες αποκτούν μια φυσική στιλπνότητα, ελαστικότητα και αποτελεσματικότητα. Μπορούμε να πούμε πως αν διαθέταμε σήμερα μερικούς τέτοιους ανθρώπους, θα καταφέραμε οπωσδήποτε να πιστέψουμε στη δύναμη της κοινωνικής παρέμβασης και να προστατεύσουμε αποτελεσματικότερα τη ζωή μας.

Ο Κωνσταντίνος Σπέρας, που γεννήθηκε το 1893 στη Σέριφο και αποκεφαλίστηκε το 1943 από την εγκληματική οργάνωση ΟΠΛΑ, υπήρξε πρωτεργάτης του ελληνικού συνδικαλισμού. Ίδρυτικό μέλος του Εργατικού Κέντρου Αθηνών, της ΓΣΕΕ και του ΣΕΚΕ, μέλος του Σοσιαλιστικού Κέντρου Αθηνών, του Μορφωτικού Εργατικού Ομίλου Σύρου και του Ανεξάρτητου Εργατικού Κόμματος, πέρασε πολλά χρόνια στις φυλακές για τη συνδικαλιστική δράση του. Οι ανεξάρτητες ιδέες του και κυρίως η επιμονή του να διαχωρίζει το συνδικαλισμό από την κομματική πρακτική τον έφεραν σε σύγκρουση με το ΚΚΕ, το οποίο τελικά τον δολοφόνησε στο πλαίσιο των ετοιμασιών για τον Εμφύλιο.

Η αφήγηση της απεργίας του 1916 στη Σέριφο δεν είναι ένα απλό ιστορικό ντοκουμέντο. Είναι κείμενο αγωνιστικού ήθους και αγάπης για τον άνθρωπο. Από τις πρώτες σελίδες της γίνεται φανερό η κοινωνική νοοτροπία του αφηγητή. Είχε πάει στη Σέριφο για να

οργανώσει το σωματείο των μεταλλωρύχων που εκμεταλλευόταν κάποιος αλλοδαπός τυχοδιώκτης επιχειρηματίας. Οι ντόπιοι μεταλλωρύχοι στερούνταν και τα στοιχειώδη εργατικά δικαιώματά τους. Σκοπός του Σπέρα ήταν η οργάνωση της διεκδικητικής δύναμής τους και περιορίστηκε στην επίτευξη του σκοπού αυτού. Δεν αντιμετώπισε τους δυστυχισμένους Σεριφιώτες σαν πολιτικά αξιοποιήσιμη μάζα. Για τον πρωτεργάτη συνδικαλιστή στόχος κάθε πρακτικής διεκδίκησης είναι η βελτίωση της ζωής των διεκδικητών. Τίποτε άλλο. Φυσικά, ο αναγνώστης μπορεί να καταλάβει πόσο ενοχλητικός θα απέβαινε αργότερα στο ΚΚΕ, το οποίο αντιμετώπιζε τους συνδικαλιστικούς φορείς σαν «μετωπικές οργανώσεις», βάζοντας σε δεύτερη και τρίτη μοίρα τη ζωή και την αξιοπρέπεια των εργαζομένων. Η προσπάθεια του Σπέρα να εκπαιδεύσει τους Σεριφιώτες στη δημοκρατική και αποτελεσματική διεκδίκηση των δικαιωμάτων τους υπήρξε επιτυχής, παρ' όλο που ο ίδιος δεν έκρυψε ποτέ τις αναρχικές ιδέες του. Όμως για έναν άνθρωπο με σπάνια εντιμότητα, όπως αυτός, προείχε η βελτίωση της ζωής των ανθρώπων. Βέβαια, τόσο η εργοδοσία όσο και η κυβέρνηση αντέδρασαν με βία. Έστειλαν χωροφύλακες οπλισμένους και η απεργία μεταβλήθηκε σε πόλεμο. Ωστόσο, ο Σπέρας δεν αντιμετώπισε τα γεγονότα εξακοντίζοντας ρητορικά σχήματα περί εξουσίας και εκμετάλλευσης. Στο κείμενό του φαίνεται να αξιολογεί κάθε πρωταγωνιστή με ακριβοδίκαιο τρόπο. Αυτό σημαίνει πως σαν επαναστάτης έβαζε πάνω απ' όλα τους ανθρώπους και πως τους αντιλαμβανόταν σαν αυτόνομες προσωπικότητες. Φτάνοντας στη Σέριφο, κατάλαβε αμέσως το ρόλο που έπαιζε καθένας. Κατάλαβε πως ο επικεφαλής των χωροφυλάκων δεν ήταν ένα «όργανο της στυγεράς εξουσίας», αλλά ένας ποταπός άνθρωπος που προσπαθούσε να ασκήσει εξουσία με τα πέντε κολλυβογράμματα που ήξερε και το στενό μυαλό του. «Ο Χρυσάνθου ούτος», γράφει, «άνθρωπος νευρασθενικός, βίαιος, όπως οι περισσότεροι του επαγγέλματός του, καυχησιολόγος, από την στιγμήν που επάτησε τον πόδα του επί της νήσου, εξεδήλωσε μεγαλοφώνως τα αιμοχαρή ένστικτά του, ηρώτα δε μεγαλοφώνως τους χωροφύλακας, εάν εγνώριζαν πυρά ομάδον...». Κατάλαβε πως τα στελέχη της εργοδοσίας είχαν πεισθεί πως περισώζουν το εισόδημά τους υπερασπίζοντας τα αφεντικά και πως οι χωροφύλακες ήταν από την αρχή στριμωγμένοι ανάμεσα στο φόβο του επικεφαλής τους και στο φόβο των εργατών. Κατάλαβε και μοίρασε τις ευθύνες δίκαια, χωρίς υπερβολές, σταματώντας, δυστυχώς όχι νωρίς, την αιματοχυσία. «Είναι αδύνατον να περιγράψω επακριβώς το τραγικόν εκείνο θέαμα...», αφηγείται. «Αι άγριαι φυσιογνωμιαί των εργατών εγένοντο ακόμη αγριότεραι με τα αίματα και την ώχραν του μεταλλείου. Εστάθην εις την άκραν της πλατείας έμπροσθεν του μεγάρου και ήρχισα να φωνάζω: "Παιδιά για όνομα του Θεού παύσατε πλέον τους σκοτωμούς". Αλλά ποιος ημπορούσε να με ακούσει; Πολλάκις επανέλαβα την κραυγήν αυτήν αλλά ματαίως... Εις εκ των απεργών ύψωσε το όπλον του διά να με κτυπήσει... Άλλος ψυχραιμότερος τον εκράτησε...». Και κάπου αλλού σημειώνει: «Υπάρχουν στιγμαί κατά τας οποίας ο άνθρωπος εις βρασμόν ψυχικής ορμής ευρισκόμενος, κατ' επιστημονικήν παρατήρησιν, υπερβαίνει και τας τίγρεις εις την θηριωδίαν. Ο άνθρωπος αυτός είναι ανεύθυνος διά τας πράξεις του...». Το πόσο προσηλωμένος στην ιδέα του ανθρώπου ήταν φαίνεται από το γεγονός πως, στην προσπάθειά του να υπερασπίσει τη ζωή όλων, ύψωσε τη γαλλική σημαία στο νησί.

Το μικρό κείμενο του Κωνσταντίνου Σπέρα ξεχειλίζει από αγάπη για την ελευθερία και τον άνθρωπο, αποτελώντας ντοκουμέντο μιας αγωνιστικής παράδοσης που από πολύ καιρό

βρίσκεται θαμμένη στο σκοτάδι καθεστωτικών πολιτικών και επαγγελματικών στελεχών.

Η αλήθεια είναι πως ακόμη και μέσα σε μια κατάσταση σαν τη σημερινή η δύναμη κάποιων κειμένων μπορεί να αστράφτει στην κυριολεξία. Ας προσέξει ο αναγνώστης: «Εις σε κύριε Γραμματικέ», γράφει ο Σπέρας σε επιστολή του από τις φυλακές της Σύρου, «διαβλέπω τον πραγματικόν και ειλικρινήν φίλον διότι δεν εδιστάσατε και τας πολιτικάς πεποιθήσεις σας να θυσιάσετε χάριν των συμπολιτών σας». Μόνο στον περίφημο Επιτάφιο του Περικλή θα μπορούσε να ανήκει μια τέτοια νοοτροπία και μια τέτοια λιτότητα έκφρασης!

Του Γιώργου Μπλάνα

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ - 12/04/2002

Στη διεύθυνση <http://www.scribd.com/doc/45643770/speras> μπορείτε να διαβάσετε ένα απόσπασμα από το βιβλίο «Η απεργία της Σερίφου» του Κωνσταντίνου Σπέρα, όπου περιγράφονται τα αιματηρά γεγονότα της 21ης Αυγούστου 1916.